

★ + Het einde

Daphne Caruana Galizia, 2016

Daphne Caruana Galizia 26 augustus 1964 – 16 oktober 2017

Als onderzoeksjournaliste berichtte ze jarenlang over corrupte politici, witwaspraktijken en banden tussen de maffia en de gokindustrie op Malta. Daphne Caruana Galizia, de 'one-woman WikiLeaks', moest het met de dood bekopen.

door Irene van der Linde

'This is scandalous Malta, a European Union member state, in 2017', schrijft de Maltese onderzoeksjournaliste Daphne Caruana Galizia op 6 juni op haar blog *Running Commentary*. Ze doelde op de net herkozen premier Joseph Muscat. Op basis van de Panama-documenten onthulde ze dat de vrouw van de premier, zijn stafchef en zijn minister van Energie betrokken waren bij grote witwaspraktijken via een bedrijf in Panama. De premier schreef daarna nieuwe verkiezingen uit en werd herkozen. Bij zijn inhuldiging staat zijn stafchef weer gewoon naast hem 'terwijl hij het kruis kust en de eed zweert'.

Vier maanden later schrijft ze weer een blog over deze stafchef - 'De boef die in de rechtbank zegt dat hij geen boef is.' Ze post het bericht om 14.35 uur, verlaat haar huis in Bidnija en stapt in haar Peugeot 108. Vlak daarna ontploft de bom die onder haar auto was geplaatst.

Haar zoon Matthew, zelf ook onderzoeksjournalist, beschrijft in een stukje op zijn Facebook-site hoe hij rond de brandende auto rent, nog probeert de deur te openen, maar dan om zich heen kijkt en ziet dat overal om hem heen lichaamsdelen van zijn moeder liggen. 'Dit was geen gewone moord en het was niet tragisch', schrijft hij. 'We zijn een volk in oorlog met de staat en de georganiseerde misdaad, die niet meer te onderscheiden zijn.'

Daphne Caruana Galizia was 53 jaar. 'Mijn moeder is vermoord omdat ze tussen de rechtsstaat en zij die de wet wilden schenden, stond', schrijft Matthew.

De schokkende moord zet opeens de internationale spotlights op dit kleine EU-landje, dat minder dan 440.000 inwoners telt. 'Malta is een hevig politiek slagveld', zegt Geert Sciot, honoraire consul voor Malta in België en voormalig journalist van *De Morgen* telefonisch. Alles is gepolitiseerd. Er zijn twee kampen: de christendemocraten en de socialisten. Elke partij heeft haar eigen media, kranten, televisiestations. 'En daarnaast had je Daphne', zegt Sciot. 'Zij was een fenomeen.'

Daphne Caruana Galizia bericht al jaren over corrupte politici, witwaspraktijken en banden tussen de maffia en de gokindustrie op het eiland. Ze was een atypische onderzoeksjournalist. Voor haar dagelijkse werk runde ze *Taste & Flair*, het maandelijkse lifestyleblad van *The Malta Independent*, en schreef vooral over de Maltese keuken. Daarnaast was ze columnist voor diezelfde krant (die tegen de christendemocraten aanleunt).

In haar vrije tijd schreef ze al tien jaar haar blog *Running Commentary*. Ook hierin was ze atypisch, ze bedreef volgens ingewijden fenomenale onderzoeksjournalistiek, was daarbij politiek activistisch maar ze deed ook schaamteloos aan roddel en achterklap. Haar bronnen waren vaak haar lezers, soms ook van binnen de politie of de politiek, die belangrijke informatie

doorspeelden. 'De rode draad in haar werk was haar ethische standaard', zegt Sciot. 'Ze vond dat mensen in dit soort functies onafhankelijk moeten zijn.'

Met haar blogs had Caruana Galizia enorme invloed. 'Iedereen las haar', zegt Sciot. Ze schreef ze vooral 's avonds en 's nachts, waardoor veel Maltezers letterlijk met haar naar bed gingen of met haar opstonden. De online-nieuwssite *Politico* plaatste haar onlangs bij de top-28 invloedrijke personen van 2017 en noemde haar de 'blogging fury' en een 'one-woman WikiLeaks'.

Toen in 2016 de Panama Papers, het lek van de elf miljoen documenten die regeringsfunctionarissen linkten aan geheime offshore-bedrijven, naar buiten kwamen, onderzocht Daphne Caruana Galizia de connecties in Malta. Haar zoon Matthew werkt als datajournalist bij het ICJ, het consortium van onderzoeksjournalisten dat de documenten naar buiten bracht, waardoor ze als een van de eersten toegang had. Malta was verworpen tot een maffiastaat, zo liet zij in haar blog zien, waar corruptie en witwaspraktijken aan de orde van de dag waren, waar politici daar straffeloos mee wegwamen en banden hadden met criminele bendes en waar ook het rechtssysteem corrupt was.

Elke Maltese partij heeft haar eigen media. 'En daarnaast had je Daphne'

Het Italiaanse weekblad *L'Espresso* bevestigde dit beeld. Het publiceerde afgelopen maart het verhaal 'Malta Nostra', over hoe de Italiaanse maffia het eiland gebruikt om geld wit te wassen. Malta is een nieuw Panama, schrijven de auteurs. Dicht bij huis, zonder douanecontrole en veilig omdat Malta EU-lid is.

Op het gevaar dat het eiland gebruikt wordt voor dubieuze belangen als achterdeur van de Europese Unie, wees ook een juridische adviseur van de Europese Commissie, Ken Mifsud Bonnici, in *The Economist* van 11 mei. Malta was volgens hem 'facing a veritable collapse of the rule of law'.

Afgelopen februari vroeg de Maltese europarlementariër Roberta Metsola in een brief aan vice-president van de Europese Commissie Frans Timmermans aandacht voor de bedreigingen van de Maltese regering ten aanzien van Caruana Galizia. Ze schreef over de aanklacht van smaad die de minister van Economie tegen haar had aangespannen en het bevroren van haar banktegoeden door hem. 'The European Commission cannot and should not remain silent', schrijft ze. 'De mensen van Malta kijken naar de Europese Commissie voor richting en leiderschap.'

Ook Daphne Caruana Galizia hoopte dat de Europese Unie Malta meer in het oog zou gaan houden, weet Geert Sciot. Maar vanuit Brussel was niets te horen. Haar laatste woorden in de blog van 14.35 uur zijn ondertussen beroemd geworden: 'Overall waar je kijkt zijn boeven. De situatie is hopeloos.'